

תוכן העניינים

- פערי מימון מגבירים את האיוזדות והמצוקה בקרב עקורים פנימיים בעזה.....3
- נמשך בידודם של פלסטינים בשטח העיר חברון הנתון לשליטת ישראל.....5
- חששות בדבר ענישה קולקטיבית: אמצעים חדשים מתמקדים בזכויות התושבות של פלסטינים בירושלים המזרחית.....10
- התפרצות מחלה בקרב בעלי חיים מסכנת מקורות מחיה מוחלשים ממילא כרצועת עזה.....13

© צילום: משרד האו"ם לעניינים הומניטריים

ילדה פלסטינית עקורה פיזר זמני בעזה, פברואר 2015

סקירה כללית

בעקבות הריגת איש חמאס בעיר עזה ב־24 במרס בידי תוקפים אלמונים הטילו הרשויות הפלסטיניות בפועל כרצועה הגבלות גישה חדשות. במיוחד נפגעה היציאה דרך מחסום ארבע־ארבע - החולש על הגישה למחסום ארז בין עזה לישראל - והדבר הוביל להפחתה נוספת במספר הפלסטינים בעזה המורשים לצאת דרך ארז, שהיו מעטים מלכתחילה בשל ההגבלות הישראליות. עד 6 באפריל, 102 אנשים שהופנו לטיפול רפואי מחוץ לעזה החמיצו את התורים והניתוחים שלהם וייאלצו לקבוע תורים חדשים. הגבלות אלה התרחשו ערב החגים הדתיים והלאומיים בישראל, שבהם מופחתות בדרך כלל שעות הפתיחה של מעברי הנוסעים והסחורות שבשליטת ישראל. ב־6 באפריל הודיע משרד הפנים בעזה על הסרת ההגבלות שהוטלו על יציאת בני אדם מעזה. מעבר הסחורות כרם שלום, שבשליטת ישראל, המשיך לפעול בלא הפרעות. זו נקודת הכניסה היחידה הפועלת באופן שוטף ומאפשרת הכנסת סחורות, לרבות חומרי הבניין הדרושים לשיקום הבתים שנפגעו במעשי האיבה ב־2014. למרות התקדמות משמעותית בבנייה מחדש, 7,700 משפחות פלסטיניות שבתיהן נהרסו או ניזוקו קשות עדיין היו עקורות בפברואר 2017. פרק בגיליון המעקב ההומניטרי הנוכחי עוסק בסיוע במזומן עבור דיור זמני, שהיה צורת הסיוע העיקרית למשפחות זכאיות הממתינות לשוב לבתיהן. מאז תחילת 2017 לא ניתנו כל התחייבויות כספיות לתמיכה בסיוע במזומן עבור דיור זמני למי שאינם פליטים, וגם במקרה של פליטים קיימים פערי מימון משמעותיים, עובדה המגבירה את הסבירות לצבירת חובות ולא־ימצאם של מנגנוני התמודדות שליליים.

כחלק מהגבלות הגישה החדשות מנעו הרשויות בפועל בעזה גם מדייגים לצאת לים. מאחר שננקט בתחילת עונת הסרדינים פגע צעד זה פגיעה נוספת ביכולת להתפרנס מדיג, ענף הנפגע ממילא מגבול הדיג בן ששת המיילים הימיים שישראל אוכפת (לאחרונה הודיעה ישראל כי בעתיד הקרוב יורחב שטח הדיג לתשעה מיילים ימיים). מחייתם של חקלאים פלסטינים המתפרנסים מגידול בקר ומעלי גירה קטנים נפגעה אף היא לאחרונה,

עם התפרצותה של מחלת הפה והטלפיים; כפי שידגיש גיליון זה של המעקב ההומניטרי, אף שהתפשטות המחלה הואטה, נאלצו חקלאים מסוימים למכור את בעלי החיים שלהם בניסיון לצמצם את הפסדיהם הפוטנציאליים.

דגשים מרכזיים

- לכ־4,000 משפחות עקורות כרצועת עזה לא הוקצה מימון כלשהו לבניית בתיהן מחדש.
- הגבלות גישה חמורות מציבות כאלפיים פלסטינים באזור ההתנחלויות בעיר חברון בסכנת העברה בכפייה.
- חששות בדבר ענישה קולקטיבית בעקבות אמצעים חדשים שנועדו לשלול מפלסטינים שקרובי משפחתם ביצעו פיגוע את זכויות התושבות שלהם בירושלים המזרחית.
- רוסנה ברובה התפרצות של מחלת הפה והטלפיים, שפגעה ביותר ממאה משקים לגידול בעלי חיים כרצועת עזה.

נתונים לחודש מרס 2017

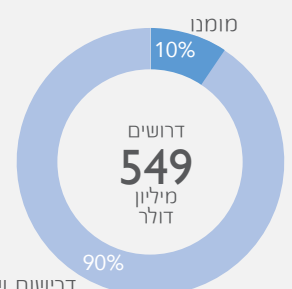
7	אזרחים פלסטינים שנהרגו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
189	אזרחים פלסטינים שנפצעו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
0	ישראלים שנהרגו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
19	ישראלים שנפצעו (כתוצאה ישירה של הסכסוך)
28	מבנים שנהרסו בגדה המערבית
38	בני אדם שנעקרו בגדה המערבית

תוכנית המענה ההומניטרית

2017

546 מיליון דרושים (דולר ארה"ב)

10% מומנו

דרישות שלא נענו

מאמר נוסף בגיליון זה סוקר שורת אמצעים שננקטו לאחרונה נגד תושבי שכונה בירושלים המזרחית שבה התגורר מבצע פיגוע שבו נהרגו ארבעה חיילים ישראלים, בינואר 2017. האמצעים עוררו חששות בדבר ענישה קולקטיבית. אחד מהם הוא שלישת זכויות התושבות של כמה מבני משפחתו של מבצע הפיגוע, צעד העלול להוביל להעברתם בכפייה.

החודש מתאר גיליון המעקב ההומניטרי את ההשלכות של הגבלות הגישה המוטלות על הפלסטינים ה"כלואים" באזור ההתנחלויות בעיר חברון, שהוחמרו מאז אוקטובר 2015 בעקבות עלייה בפיוגים ובפיגועים לכאורה שביצעו פלסטינים.

בהקשר זה, המתאם המיוחד מטעם האו"ם לתהליך השלום במזרח התיכון, ניקולאי מלדנוב, הקדיש את התדרוך החודשי שהוא מקיים במועצת הביטחון לדיווח על ההתפתחויות מאז שמועצת הביטחון אימצה בדצמבר 2016, את החלטה 2334, הקוראת לישראל לעשות צעדים "לחדול מכל פעילויות ההתנחלות בשטח הפלסטיני הכבוש, לרבות ירושלים המזרחית". המתאם המיוחד דיווח כי "במהלך תקופת הדיווח לא ננקטו כל צעדים כאלה". תחת זאת, "נצפתה בתקופת הדיווח עלייה משמעותית בהצהרות, הודעות והחלטות הקשורות לבניית התנחלויות והרחבתן". כן קראה ההחלטה לשני הצדדים להימנע ממעשי פרובוקציה, הסתה והתבטאויות שיליטו את הרוחות, אך המתאם המיוחד ציין בדאגה כי "מעשים כאלה נמשכו במהלך תקופת הדיווח".

*במקביל לפתיחת עונת
הסרדינים מנעו הרשויות
בכוח בעזה מדיונים לצאת
לים ופגעו בכך כגישה נוספת
בכרנסת הדיונים.*

פערי מימון מגבירים את האי־ודאות והמצוקה בקרב עקורים פנימיים בעזה

כ-40 אלף בני אדם עדיין עקורים בשל ההסלמה במעשי האיבה ב-2014

חלק זה נמסר על ידי כוח המשימה לענייני מחסה

למרות התקדמות משמעותית בבנייה מחדש, 7,700 משפחות פלסטיניות (כ-40 אלף בני אדם) שבתיהן נהרסו או ניזוקו קשות במהלך מעשי האיבה ב-2014, עדיין היו עקורים נכון לפברואר 2017. זוהי ירידה בהשוואה ליותר מ-16 אלף משפחות בתחילת 2015. החשש הגדול ביותר נוגע לכ-4,000 מהמשפחות הללו, שלא הוקצה כל מימון לבניית בתיהן מחדש ואשר לא ניתן לצפות בשלב זה עד מתי ייוותרו עקורות.

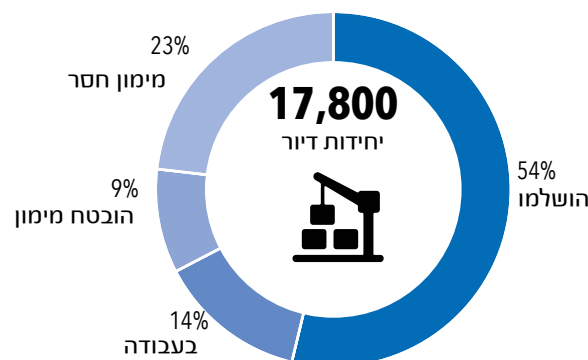
עקורים פנימיים בעזה מתמודדים על שורה של קשיים וחששות בתחום ההגנה. אלה מוצאים את ביטויים בסקר מקיף שביצעו ארגונים שותפים הומניטריים, בתיאום משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים, במחצית השנייה של 2015. גורמי החשש כוללים צפיפות יתר והיעדר פרטיות, גישה מוגבלת לשירותים בסיסיים, ירידה באיכות ובגיוון של המזון הנצרך, סכנה של אלימות המבוססת על מגדר, וחשיפה לתנאי מזג אוויר קיצוניים ונפלי תחמושת. גורמים אלה מחריפים את פגיעותן של קבוצות מסוימות, ובמיוחד משקי בית שבראשם עומדת אישה, ילדים ובני אדם עם מוגבלויות.

על פי אומדן של כוח המשימה לענייני מחסה, נכון לעכשיו מתגוררים יותר מ-60% ממשקי הבית העקורים בדיור שכור; לאור היצע הדיור המוגבל, סבורים כי כמה מהמשפחות הללו שוכרות למעשה חדרים בבתי המשפחה המורחבת שלהן. יתר המשפחות מתגוררות בבתייהן שנפגעו, אצל קרובי משפחה, ביחידות דיור טרומיות, במחסים מאולתרים או שדאגו להסדרי דיור אחרים.

סיוע במזומן עבור מחסה זמני: חבל הצלה המצוי בסכנה

סיוע במזומן עבור מחסה זמני היה צורת הסיוע העיקרית שניתנה למשפחות זכאיות, כדי לאפשר להן למצוא דיור עד שבתיהן ייבנו מחדש או ישוקמו. ההקצבה החודשית לסיוע במזומן עבור מחסה זמני, שניתנה מאז סוף מעשי האיבה ב-2014, נעה בין 200 ל-250 דולר למשפחה, סכום גבוה משמעותית מהסכום שניתן בסכסוכים קודמים (כ-150 דולר), בשל הביקוש הגבוה והלחצים על הדיור הזמין.

שיקום של בתים שנהרסו / ניזוקו קשות על פי מצבם

על פי הערכות, נכון לעכשיו מספר המשפחות הזקוקות לסיוע במזומן עבור מחסה זמני הוא 6,500-7,000. סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם (אונר"א) דואגת לצורכי משקי בית של פליטים (יותר מ-70% מכלל העקורים), ותוכנית הפיתוח של האו"ם דואגת לצורכי יתר העקורים; אגודת הסהר האדום הפלסטיני תמכה בשנת 2017, באמצעות הסהר האדום הטורקי, במספר קטן של עקורים.

למרות עיכובים מסוימים, בשנת 2016 קיבלו כל המוטבים הפליטים וכמחצית מהמוטבים שאינם פליטים את תשלומי הסיוע במזומן עבור מחסה זמני במלואם, ואילו המחצית הנותרת של מי שאינם פליטים קיבלו תשלומים חלקיים. מאז תחילת 2017, לעומת זאת, לא ניתנו התחייבויות פיננסיות לתמיכה בסיוע במזומן עבור מחסה זמני למי שאינם פליטים, ונכון לעכשיו התקבלו התחייבויות עבור פחות מרבע מהסכום הדרוש עבור פליטים¹.

המוטבים תיארו את הסיוע במזומן עבור מחסה זמני כחבל הצלה שאפשר להם להגיע לדיור שאלמלא כן לא היו יכולים להרשות לעצמם, ולהבטיח לעצמם תנאי חיים בסיסיים (ראו מקרה מבחן). שיבושים במתן סיוע זה יגבירו את הסבירות לצבירת חובות ולא־ימוץ של מנגנוני התמודדות שליליים, לרבות חזרה לבתים שניזוקו או שבנייתם טרם הושלמה וההשלכות השליליות הנובעות מכך על בטיחות ותנאי חיים.

האי־ודאות שיוצרים פערי המימון גובה מחיר פסיכולוגי, ועקורים פנימיים מדווחים על חרדה וחשש שייאלצו לעבור להתגורר במקום אחר, מרביתם לא בפעם הראשונה. הסקר הנזכר לעיל תיעד את העובדה שעד למחצית השנייה של 2015, משפחת עקורים ממוצעת עברה דירה 2.4 פעמים מאז עקירתה הראשונה, ואילו רבע מהמשפחות עברו דירה ארבע פעמים ויותר.

האי־ודאות שיוצרים פערי המימון גובה מחיר פסיכולוגי, ועקורים פנימיים מדווחים על חרדה וחשש שייאלצו לעבור להתגורר במקום אחר.

סיוע במזומן ושיקום

אפנאן אל־רופארי היא בת 29 משכונת א־תופאח שבז'נבה, עקרת בית ואם לשלוש בנות וכן. בעבר, היא גרה עם בעלה מוחמד בדירה בבניין שהיה בבעלות משפחתו, אך זה נהרס כליל במעשי האיבה ב־2014.

למוחמד אין הכנסה קבועה.

לפעמים הוא מועסק באופן זמני במסגרת תוכניות ליצירת משרות או על ידי בתי עסק פרטיים. המשפחה התקשתה לכסות את הוצאות המחיה הבסיסיות שלה, במיוחד כעת כשנאלצו לשלם גם עבור הבית שהם שוכרים.

"התמיכה מתוכנית הפיתוח של האו"ם כיסתה את שכר הדירה במשך שנתיים. כעת אנחנו זקוקים ל־700 ש"ח בחודש לתשלום שכר הדירה. זה נמשך מאז יוני 2016, כשהמימון פסק", מסבירה אפנאן. "אני מודעת למצב הפוליטי ולעיכובים במימון, אבל נעשה קשה יותר ויותר לתת מענה לצרכים של ילדי ומשפחתי.

"הבית השכור שלנו לא אידיאלי. חסרים בו שירותים בסיסיים והוא לא בריא לילדים שלי. אנחנו נאלצים לשלם על תיקונים מפני שבעל הבית מסרב לשלם עבורם. כואב לי על ילדי; בבית הישן היו לבנות שלי שני חדרים, ימים וצבועניים, אבל עכשיו הן נרדמות יחד בחדר אחד. כל חודש כשאנחנו משלמים את שכר הדירה אני מתפללת שזו תהיה הפעם האחרונה, אבל החודשים עוברים ואין שינוי. אני מרחמת על עצמי ועל בעלי, העושה כמיטב יכולתו להשיג עבודה כדי שנוכל לחיות בכבוד, ועל ילדי שנאלצים ללכת למרחק רב כדי להגיע לבית הספר שלהם", אמרה אפנאן.

עדות שגבתה תוכנית הפיתוח של האו"ם

נמשך בידודם של פלסטינים בשטח העיר חברון הנתון לשליטת ישראל

1997-2017: עשרים שנה מאז חלוקתה של חברון

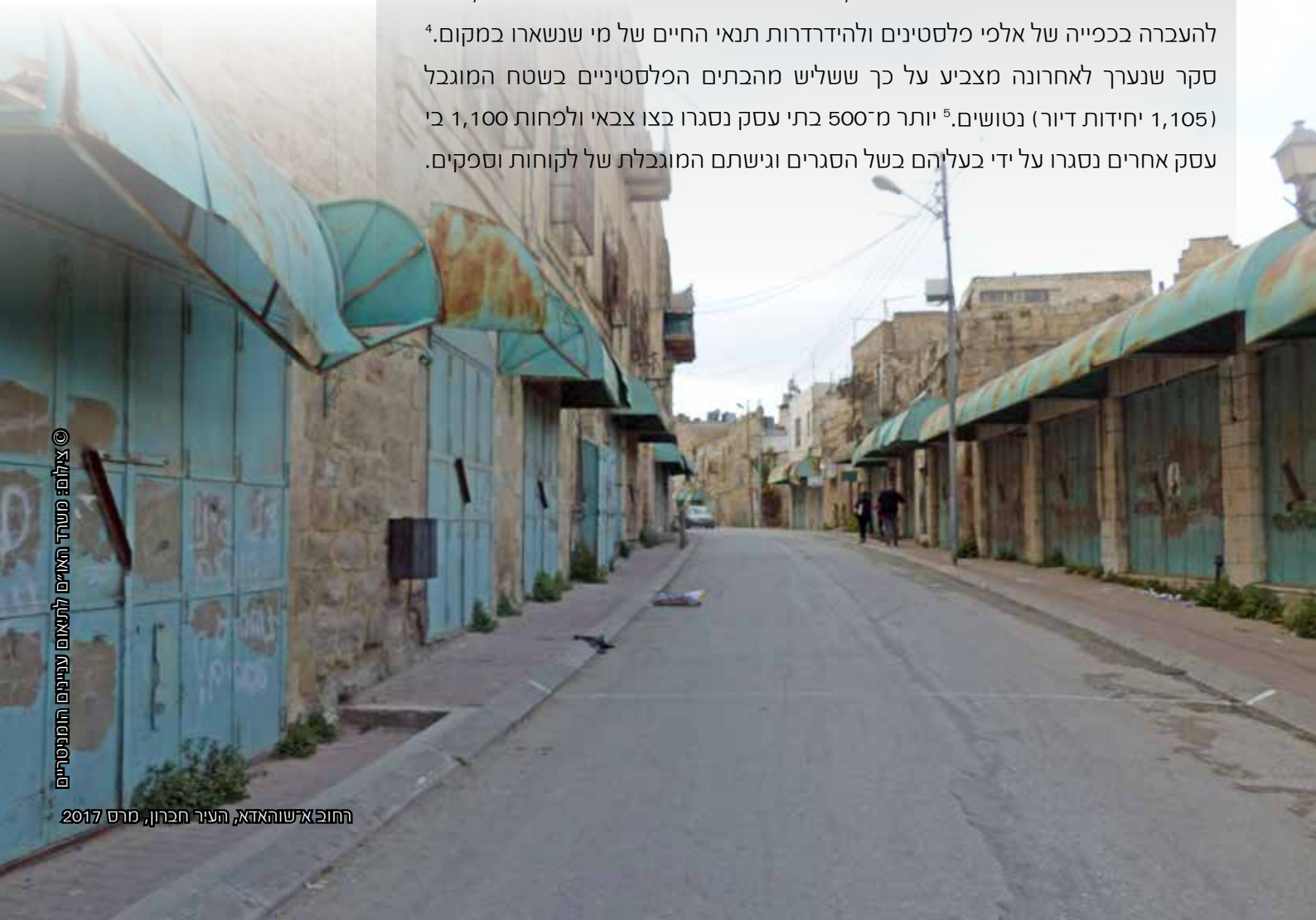
בינואר 1997 חתמו ישראל והארגון לשחרור פלסטין (אש"ף) על הפרוטוקול בדבר ההערכות מחדש בחברון. בהסכם העבירה ישראל את השליטה ב־80% מהעיר חברון (18 קמ"ר המכונים H1) לידי הרשות הפלסטינית, ושמרה בידיה שליטה מלאה ב־20% הנותרים (המכונים H2). שטח H2 כולל ארבעה מתחמי התנחלות ישראליים, שבהם מתגוררים כמה מאות מתנחלים ואוכלוסייה פלסטינית בת יותר מ־40 אלף נפש.²

כ־30% מהפלסטינים החיים באזור H2 (כ־12 אלף נפש)³ גרים בשכונות הצמודות למתחמי ההתנחלות וסובלים מהגבלות גישה חמורות. הרשויות הישראליות הטילו את הגבלות הגישה האלה כדי להגן על המתנחלים, החשופים לאלימות מצד פלסטינים, ולאפשר להם לנהל חיים נורמליים.

נכון לעכשיו קיימים יותר ממאה מכשולים פיסיים, בהם 18 מחסומים המאוישים בקביעות ו־14 מחסומים חלקיים, המפרידים את שטח ההתנחלויות מיתר העיר. כמה רחובות בשטח זה יועדו לשימושם הבלבדי של מתנחלים וגישת כלי רכב פלסטיניים אליהם הוגבלה, ובכמה רחובות נאסרה אף תנועת הולכי רגל פלסטינים.

הסביבה הכופה שיוצרות הגבלות הגישה, בצד ההטרדה השיטתית מצד מתנחלים, גרמו להעברה בכפייה של אלפי פלסטינים ולהידרדרות תנאי החיים של מי שנשארו במקום.⁴ סקר שנערך לאחרונה מצביע על כך ששליש מהבתים הפלסטיניים בשטח המוגבל (1,105 יחידות דיור) נטושים.⁵ יותר מ־500 בתי עסק נסגרו בצו צבאי ולכחות 1,100 בי עסק אחרים נסגרו על ידי בעליהם בשל הסגרים וגישתם המוגבלת של לקוחות וספקים.

כ־12 אלף בני אדם גרים בשכונות הצמודות למתחמי התנחלות וסובלים מהגבלות גישה חמורות.

פלסטינים בשכונת תל רומיידה ורחוב א-שוהאדא מצויים בסכנת העברה בכפייה

מאז אוקטובר 2015 החמירו הרשויות הישראליות עוד יותר את משטר הגבלות הגישה בשטח ההתנחלות בעיר חברון. ההגבלות הנוספות על תנועת פלסטינים הוטלו

בהקשר של עלייה במספר הפיגועים והפיגועים לכאורה (בעיקר אירועי דקירה) שביצעו פלסטינים נגד כוחות ישראליים ומתנחלים בעיר, ובהם נהרגו ישראלי אחד ו-25 פלסטינים החשודים בביצוע הפיגועים.

שכונת תל רומיידה ורחוב א-שוהאדא, שבהם גרים כאלפי פלסטינים, הוכרזו מאז נובמבר 2015 שטח צבאי סגור. רק תושבים פלסטינים של שתי השכונות שנרשמו אצל הצבא וקיבלו מספר שנרשם בכתב יד על כיסוי תעודת הזהות

שלחם⁶ מורשים לעבור בשני המחסומים (באב א-זאויה וגילברט) החולשים על הגישה לבתיהם.⁷ מחסום באב א-זאויה ("מחסום 56"), הממוקם על נקודת הגישה העיקרית לאזור זה מ-H1, הפך ל"מבצר" מרובד גדרות ודלתות מתכת גבוהות, שערי מתכת מסתובבים אוטומטיים, גלאי מתכות ונקודת תצפית צבאית. כשמתנחלים ואורחיהם חוגגים בחגים, השטח נסגר הרמטית לפלסטינים, כך שחלקם נותרים כלואים בבתיהם ואחרים אינם מסוגלים לחזור אליהם בזמן.⁸

לשיטת המספור ולהעמקת תשתית המחסומים נודעו השלכות קשות על תנאי החיים של פלסטינים, מאחר שהן מבודדות עוד יותר את התושבים ומפרידות משפחות. מי שעזבו את האזור לפני החלתה של שיטת המספור כבר אינם יכולים לבקר אצל משפחותיהם, וכך גם קרובי משפחה וחברים המתגוררים מחוץ לשני האזורים. חוגי החברים ואפשרויות הנישואין של ילדים הפכו מוגבלים. בשנה האחרונה עזבו כמה משפחות את האזור כדי שבנותיהן יוכלו להינשא, וכך עשו גם גברים צעירים שחותניהם העתידיים סירבו להתיר לבנותיהם לעבור לגור בשטח מבודד. (בחברה הפלסטינית נהוג שהכלה עוברת להתגורר עם משפחת בעלה).

מתן שירתי חירום, כגון אמבולנסים, נותר כמות שהיה לפני אוקטובר 2015. עם זאת, העיכובים בלתי נמנעים בשל מערכת התיאום הקיימת, המחייבת את אגודת הסהר האדום הפלסטיני לתאם מעבר אמבולנסים עם הצלב האדום הבינלאומי, המתאם זאת בתורו עם משרד התיאום והקישור (מת"ק) הישראלי.⁹ כדי לצמצם את הסיכון שגורם עיכוב בהגעת כבאים, סיפק ארגון בינלאומי לתושבים מטפי כיבוי.¹⁰

מאז נובמבר 2015 הוכרזו תל רומיידה ורחוב א-שוהאדא שטח צבאי סגור. רק תושבים פלסטינים של שני האזורים, שנרשמו אצל הצבא וקיבלו מספר רשום בכתב יד על תעודת הזהות שלהם, יכולים לעבור בשני המחסומים החולשים על הכניסה לאזור.

תקריות דקירה וניסיונות דקירה של ישראלים על ידי פלסטינים ב-H2*

* כולל תקריות שבמסגרתן נפצעו או נהרגו אנשים, לרבות הדוקרים או הדוקרים לכאורה

גם הגישה לשירותים אחרים נפגעה. "בור הספיגה בכיתי עולה על גדותיו זה שלוש שנים, אבל לא הצלחתי להביא לכאן משאבות ביוב, והעירייה לא הצליחה לחבר אותנו לרשת הביוב", דיווח תושב תל רומיידה. באזור לפחות 15 משקי בית נוספים שאינם מחוברים לרשת הביוב. לדברי עיריית חברון, אף הרשויות הישראליות הסכימו עקרונית לחבר משקי בית לרשת הביוב, הן עדיין מגבילות את כניסתם של עובדים ומיכון, בנימוקים לוגיסטיים.

כפי שקרה קודם להטלת משטר המספור, ילדים מתל רומיידה ורחוב א־שוהאדא נאלצים ללכת למרחק רב בדרכים עוקפות בכדי להגיע לבתי הספר שלהם, שגם הם נמצאים בשטח H2. "פעמיים ביום אני צריכה לעבור במחסום באב א־זאווייה כדי להגיע לבית הספר ולחזור הביתה. זה לוקח יותר זמן משהיה לוקח לי אם רחוב א־שוהאדא היה פתוח. בחגים היהודיים וכשהמצב הביטחוני מתוח, עושים עלי חיפוש במחסום. חייל מבקש ממני לרוקן את הילקוט שלי ולהראות להם את הספרים שלי", הסבירה ילדה בת 13 מתל רומיידה.

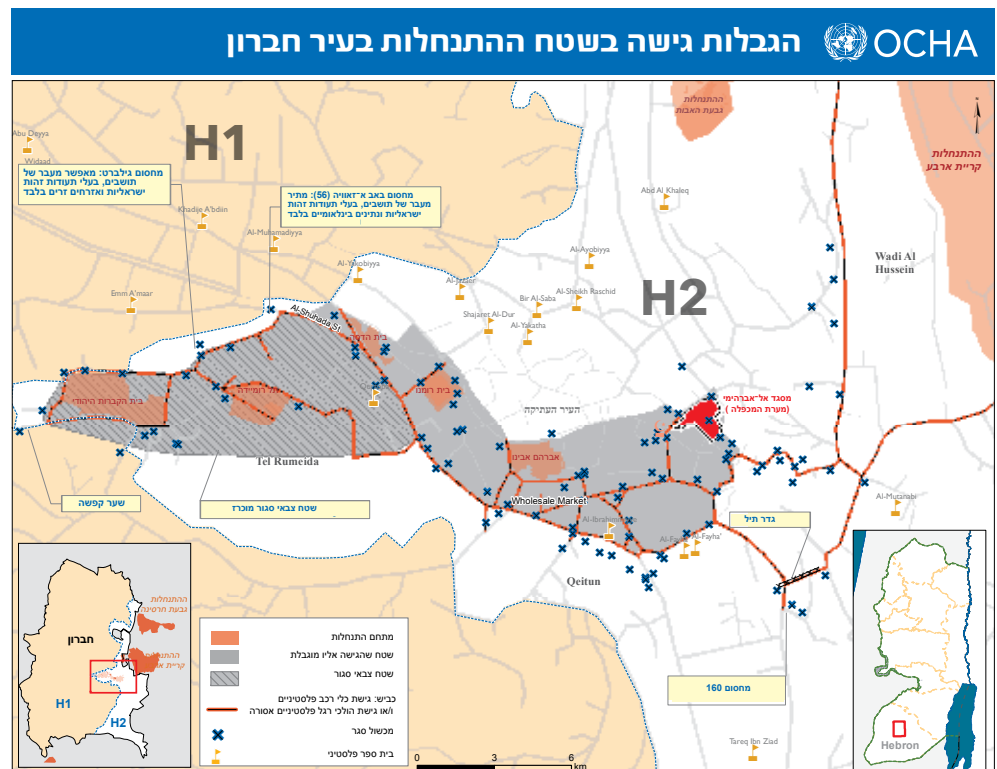
בשל הדלתות המסתובבות וגלאי המתכות שהותקנו במחסומי באב א־זאווייה וגילברט¹¹, פריטים גדולים כמו מכשירים חשמליים ורהיטים מותר להעביר רק דרך שער הסגור בדרך כלל (קֶפֶשָה), במרחק כשני קילומטרים מבאב א־זאווייה ורחוב א־שוהאדא. הכנסתם של פריטים כאלה מצריכה תיאום מוקדם עם המת"ק. מאחר שפלסטינים אינם מורשים לנסוע במכוניותיהם אל תוך האזור, הפריטים הללו מועברים בעגלות קטנות.

הגבלות הגישה למסגד אל־אברהימי/מערת המכפלה הוחמרו גם הן מאז אוקטובר 2015. אף שהאיסור הגורף על כניסת כל הפלסטינים בני 16-30 למקום הוסר במחצית השנייה של 2016, גישתם של בני קבוצת גילזו נמנעת לעתים קרובות, במיוחד בימי שישי, בשבתות ובחגים היהודיים.

לשיטת המספור ולהעמקת תשתית המחסומים נודעו השלכות קשות על תנאי החיים של פלסטינים, מאחר שהן מבודדות עוד יותר את התושבים ומפרידות משפחות

עדכון מהרגע האחרון:

ב־28 במרס 2017 הוציאו הרשויות הישראליות שני צווי הפקעת אדמה שיאפשרו את הרחבתם של מחסום גילברט ושל אחד השערים החוסמים את הגישה לשטח הסגור.

משפחה קרועה: המקרה של ג'מילה א-שלאלדה

צילום: משרד האו"ם
לתיאום עניינים הומיטריים

ביתה של ג'מילה א-שלאלדה, ברחוב א' שוהאדא, ממוקם בין שני מחסומים: באב א'זאווייה ומחסום 55. הפטיו שלו, שפעם היה כתוח לכיפת השמיים ומואר באור טבעי, מקורה כעת ברשת ביטחון ממתכת, שהותקנה ב־2005 כדי להגן על ג'מילה ומשפחתה מכני מתנחלים שיידו עליהם אבנים ואשפה. צדו הדרומי של הפטיו גובל בגן הילדים הפלסטיני של תל רומיידה, שנחנך ב־2015 ומשמש דרך קבע מטרה להטרדות של מתנחלים. לפני פתיחתו של גן הילדים, אמרה ג'מילה, נהגו מתנחלים

"אני חולת אסתמה וכבר אני יכולה לעמוד בהשפלות של החיילים או המחסומים: הסריקות, החיפושים והעיכובים."

לבוא לשם, לשבת על הקיר ולהטריד אותה ואת בני משפחתה, עד שבסופו של דבר נאלצה המשפחה להגביה את הקיר כדי לשים קץ לפעילות זו.

ג'מילה בת ה־55 חיה זה 30 שנה ברחוב א'שוהאדא, ונעצרה בבתי כלא ישראליים 25 פעמים בשל עימותים עם מתנחלים וחיילים. היא דיברה על ההתנסויות שלה בהטרדות ואלימות מצד מתנחלים, ובסגרים צבאיים.

"זה יותר מחודש שלא יצאתי מהבית. אני חולת אסתמה וכבר אני יכולה לעמוד בהשפלות של החיילים או המחסומים: הסריקות, החיפושים והעיכובים. הפסקתי אפילו ללכת לרופא. הפסקתי לקחת תרופות ואני משתמשת רק במשאך שהבן שלי קנה לי. מאז אוקטובר 2015 אף אחד מבני משפחתי, שכולם חיים מחוץ לעיר העתיקה, אינו יכול לבקר אותי. בחג הכנו עוגיות והתכוננו, אבל לא הרשו לאף אחד להיכנס. אני רואה רק את השכנים שלי, ולאחרונה כמה אזרחים זרים שבאו להפגין סולידריות. לעתים קרובות אני נשארת בבית ימים שלמים בלי לראות שום דבר חוץ מקירות. אני לא יכולה אפילו להביט למעלה לשמיים בלי לקבל תזכורת להטרדות של המתנחלים.

"השכונה כמעט ריקה מאדם. כשמונים משפחות עצבו באינתיפאדה השנייה. אני הייתי בין המעטים, משק בית אחד או שניים, שנשארו. שילמתי על כך מחיר גבוה. בעלי התגרש ממני ב־2006 מכני שסירבתי לעבור משם אחרי שחיילים שיסו בו את הכלבים שלהם. המתפרה שלו, שנמצאה ליד הבית, נסגרה גם היא. היו לו ארבע חנויות, שכולן סגורות כעת. נשארת כה עם בני ושתי בנותיי, שכבר נשואות. אחת מבנותיי התחתנה רק לפני חודשיים. כמה חודשים קודם לכן, כשחזרה הביתה מהמכללה, היא התקשרה אלי ואמרה לי שהחייל במחסום באב א'זאווייה ביקש ממנה להסיר את הג'לָבָא (גלימה) שלה שצפצף בכל פעם שעברה בגלאי המתכות. רצתי למחסום. חסמתי את הכביש ולא הנחתי למתנחלים לעבור. דרשתי שקצין הצבא יגיע לשם וינזף בחייל. אחרי התקרית הזו בתי חלתה ושקעה בדיכאון. החיים ברחוב א'שוהאדא הם סיוט. אין אנושיות. אין מיצוי דין. כולנו נתונים לחסדי הגחמות של המתנחלים והחיילים", אמרה ג'מילה.

עימאד אבו שמסייה: לחיות בכלוב ולהרגיש כמו אסיר

עימאד, תושב תל רומיידה, נשוי ואב לחמישה, פעיל בארגון Human Rights Defenders ומתעד הפרות של זכויות אדם במצלמת הווידאו שלו. הבית של עימאד ממוקם בין מחסומי באב איזאווייה וגילברט, שכל אחד מהם נמצא מהלך שתי דקות מביתו. ב־24 במרס 2016 צילם עימאד במחסום גילברט חייל ישראלי הורג את עבד אל־פתח א־שריף, פלסטיני שזמן מה קודם לכן דקר חייל ואז נורה, נפצע ושכב מנוטרל על הארץ. ב־21 בפברואר 2017 הורשע החייל שירה בא־שריף למוות בהריגה, ונידון לשנה וחצי מאסר בפועל.¹³

הדרך לביתו של עימאד מזכירה כניסה לכלוב. הכניסה הראשית לבית חסומה בחומה עשויה לוחות בטון, שהוקמה באינתיפאדה השנייה. אורכה חמישים מטר ויש בה רק פתח אחד ברוחב פחות ממטר. בקצה החומה שבו ממוקם מחסום גילברט ניצב מגדל תצפית צבאי, שהוקם אחרי שעימאד צילם את הריגתו של א־שריף. מעבר לכביש מוצבת מצלמת טלוויזיה במעגל סגור המכוונת אל ביתו של עימאד; גם המצלמה הותקנה אחרי התקרית במרס 2016. הבית עצמו מוקף בגדרות עשויות רשת מתכת, והפטיט הפתוח מקורה ברשת, שהותקנה בשל מתקפות מתנחלים אינטנסיביות, לרבות השלכת פצצות תבערה ואבנים גדולות. עימאד סיפר על קשיי החיים תחת סגרים.

"מאז שצילמתי את ההריגה בלא משפט של א־שריף, החיים נעשו לא בטוחים ומשפחתי שוסעה. אנו נתונים לאלימות ואיומים מצד מתנחלים, וסובלים גם מהטרדות של הצבא. במשך ארבעה חודשים מנע מאתנו הצבא, בנימוק של שיקולי בטיחות, להיכנס ולצאת מהבית דרך הכניסה הראשית. בקבוקי תבערה הושלכו על ביתי ובמשך כמה לילות נאלצנו לישון מחוץ לעיר. מחשש לחייהם של בני הגדולים יותר נאלצתי לשלוח אותם לאל־עזרייה. הם רק בני 15 ו־17.

"בתי התארסה ונישאה לא מזמן. בניגוד למסורת המקומית, שבה המחותנים לעתיד באים לבקש את יד הבת בבית הוריה, נאלצנו לעשות זאת בביתו של קרוב משפחה באזור H1. גם החתונה שלה נערכה מחוץ לבית שלנו, מכני שלקרובי משפחה ולחברים, לרבות החתן ומשפחתו, אין את תעודות הזהות הממוספרות המיוחדות והם אינם יכולים לעבור במחסום. בעלה עדיין אינו יכול לבקר אצלנו, מאותה סיבה. 'שיטת המספרי זהה למערכת הכלא הישראלית. אנחנו אסירים בלי מועד שחרור. הסגרים שמו קץ לחיים הנורמליים שלי', אמר עימאד.

© צילום: משרד האו"ם לתיאום עניינים חומניטריים

אבו שמסייה עומד ליד החומה פתוח לפתו שפתל חסיידה, תפתן, מרס 2017

"מאז שצילמתי את ההריגה
ללא משפט של א־שריף, החיים
נעשו לא בטוחים והמשפחה
שוסעה. אנחנו נתונים לאלימות
ואיומים מצד מתנחלים,
וסובלים מהטרדות של הצבא."

חששות בדבר ענישה קולקטיבית: אמצעים חדשים מתמקדים בזכויות התושבות של פלסטינים בירושלים המזרחית

מאמר זה נמסר על ידי נציבות
זכויות האדם

בעקבות עלייה בפיגועי פלסטינים מאז אוקטובר 2015, ובנימוק של צורך בהרתעה ומניעה, יישמו הרשויות הישראליות אמצעים המענישים פלסטינים על מעשים שלא הם ביצעו ושאינם נושאים באחריות הפלילית להם. אמצעים אלה כוללים הרס בתיים של פלסטינים שבני משפחתם ביצעו פיגוע או חשודים בביצוע או תכנון של פיגוע, והטלת סגר על שכונות שבהן התגוררו כמה מהחשודים.¹⁴ נהגים אלה מעוררים חששות בדבר ענישה קולקטיבית, שסעיף 33 של אמנת זינבה הרביעית אוסר עליה.

בחודשים האחרונים התמקדו הרשויות הישראליות בזכויות התושבות של בני משפחתם של חשודים בביצוע פיגועים המתגוררים בירושלים המזרחית, ובכך הציבו את בני המשפחה הללו בסכנת העברה בכפייה.

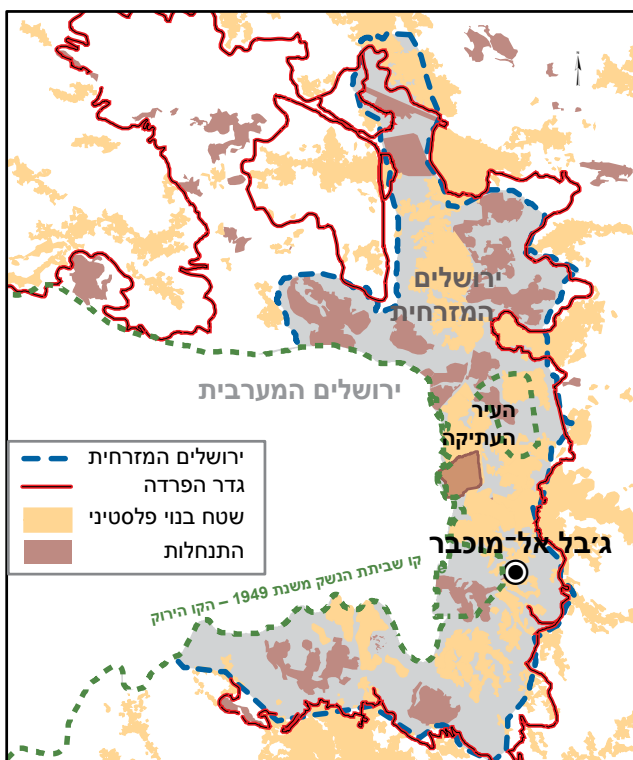
ב־8 בינואר 2017 ביצע פלסטיני משכונת ג'בל אל-מוכבר שבירושלים המזרחית פיגוע דריסה ליד ביתו, הרג ארבעה חיילים ישראלים ופצע 15 חיילים נוספים, שכולם השתתפו בסדרת חינוך; הדורס נורה למוות במהלך הפיגוע. למחרת קיבלו 13 מבני משפחתו (משפחת אל-קונבר) הודעות על פתיחה בהליכים לשלילת מעמד התושבות שלהם בירושלים המזרחית, לרבות היתרי תושבות שקיבלו כחלק מהליך "איחוד משפחות".¹⁵ כשהודיע על ההחלטה באמצעי התקשורת אמר שר הפנים הישראלי: "מעתה יידע כל מי שזומם, מתכנן או שוקל לבצע פיגוע כי בני משפחתו ישלמו מחיר כבד על מעשהו. ההשלכות יהיו קשות ומרחיקות לכת".¹⁶

רישיון הישיבה בירושלים המזרחית של 11 מבני המשפחה נשלל ב־25 בינואר 2017, מתוקף סעיף 11(א)(2) לחוק הכניסה לישראל. על שניים מהם חסו, כנראה משום שהם ילדים.

אמצעים המענישים פלסטינים
על מעשים שלא הם ביצעו
ושהם אינם נושאים באחריות
הפלילית להם מעוררים
חששות בדבר ענישה
קולקטיבית.

אף שהנימוק המוצהר לשלילת המעמד היה חשד לקשרים עם דאע"ש ומעורבות בפעילות טרור,¹⁷ תזמון הצעד ודברי שר הפנים מעוררים חששות כי צעד זה עלול להיות ענישה קולקטיבית.

11 בני משפחה נוספים ממשפחת אל-קונבר המורחבת חוששים שחידוש "היתרי איחוד המשפחות הצבאיים" שלהם עוכב בגלל הפיגוע. תוקפים של מסמכים

אלה, שהתירו להם להתגורר בירושלים, פקע ב־5 במרס 2017 ולא הוארך מעבר לשבועיים כשנפגשו מאוחר יותר עם אנשי משרד נציבות זכויות האדם של האו"ם. קרובי משפחתו מדרגה ראשונה של הדורס - אשתו וארבעת ילדיו - נענשו גם הם בענישה קולקטיבית ובגירוש בכפייה, כשבית המשפחה נאטם לשם ענישה ב־22 במרס.¹⁸

תושבי גיבל אל־מוכבר (שכל אוכלוסייתה מונה כ־24 אלף נפש) חוו מאז 2015 שש הריסות ואטימות בתים לשם ענישה, שגרמו לעקירתם של עשרה משקי בית: 53 פלסטינים, 30 מהם ילדים.¹⁹ הריסות אלה בוצעו בקשר לחמישה פיגועים שביצעו תושבי השכונה, ואשר בהן נהרגו 14 ישראלים (בהם ארבעה חיילים ושוטר) ו־40 ישראלים נוספים נפצעו (בהם 15 חיילים ושוטר).²⁰

דומה כי האמצעים שננקטו בעקבות הפיגוע בינואר 2017 רחבים בהיקפם לעומת העבר, וכי הם פוגעים ברבים מבני המשפחה המורחבת והשכנים. בין 9 ל־16 בינואר קיבלו כ־240 משקי בית המתגוררים בשמונים מבנים הודעות מעיריית ירושלים בדבר הפרות תכנון ואיזור המציבות אותם בסכנת הריסות וגירוש בכפייה.²¹ כן תיעד משרד האו"ם לתיאום עניינים הומניטריים 12 מבנים שאינם מבני מגורים, שנהרסו בנימוק של היעדר היתר בנייה. אף שזו אינה הפעם הראשונה שרשויות מוניציפליות פעלו כך בשכונה, עוצמת האמצעים שננקטו הפעם והיקפם הפתיעו את התושבים. כשבוחנים זאת בהקשר של הפיגוע בינואר ופעולת הערייה, מתעוררים חששות כי צעדים אלה נועדו להעניש את האוכלוסייה הרחבה יותר.

בית המשפט העליון הישראלי התיר אמנם הריסות לשם ענישה, אך טרם פסק בשאלת החוקתיות של שלילת מעמד תושבות לשם ענישה. מאז 2006 מוגשים לבג"ץ עתירות על אמצעי ענישה אלה.²² תהא עמדת החוק הישראלי אשר תהא, במסגרת המשפט ההומניטרי הבינלאומי כל צורות הענישה הקולקטיבית נחשבות בלתי חוקיות, וכן מהוות הפרה של שורה של זכויות אדם, לרבות הזכות להגנה שווה בחוק ולחזקת החפות.²³ יתרה מכך, הנוהג הספציפי של שלילת מעמד תושבות עלול להביא להפרה של האיסור על העברה בכפייה, הכולל בסעיף 49 לאמנת זינבה הרביעית.

מאז 2015 חוו תושבי גיבל אל־מוכבר שש הריסות ואטימות בתים לשם ענישה, שגרמו לעקירתם של עשרה משקי בית: 53 עקורים, 30 מהם ילדים.

המקרה של מנווה אל-קונבר

עם אלה שמעמד התושבות שלהם בירושלים המזרחית נשלל נמנית מנווה אחמד חמדן אל-קונבר בת ה־64, אמו של התוקף פאדי אל-קונבר. היא הגישה בקשה למעמד תושבות קבע ב־1988, לאחר הליך איחוד משפחות בעקבות נישואיה בשנת 1981 לתושב ירושלים המזרחית. יום אחרי הפיגוע מסרו הרשויות הישראליות למנווה הודעה על שימוע במשרד הפנים בדבר מעמד התושבות שלה.

תהא עמדת החוק הישראלי אשר תהא, במסגרת המשפט ההומניטרי הבינלאומי כל צורות הענישה הקולקטיבית נחשבות בלתי חוקיות, וכן מהוות הפרה של שורה של זכויות אדם, לרבות הזכות להגנה שווה בחוק ולחזקת החכיות מפשע.

מנווה אמרה לנציבות זכויות האדם כי נכחה בשימוע ב־18 בינואר עם עורך הדין שלה, בעלה ובן נוסף. אף שההודעה ניתנה לה בנימוק שהיא נשואה בריבוי נישואין (ביגמיה) וכי קיבלה את מעמד התושבות שלה על סמך מידע כוזב, אמרה אל-קונבר כי השימוע לא התמקד בכך. תחת זאת עסק הדיון בבנה ובפיגוע שביצע, ובשאלה האם תמכה במעשהו. דבר זה מעלה שוב שאלות בדבר המניעים שמאחורי הצעדים נגדה ובני משפחה אחרים.

למרות חומרת ההאשמות הפליליות נגדם (קשרים עם דאע"ש ומעורבות בפעילות טרור), דומה שנגד איש מהם - מנווה ויתר בני משפחת אל-קונבר - לא הוגשו כתבי אישום ואיש מהם לא נעצר בשל כך. הם ממשיכים לחיות בשכונה, אף כי בצל הסכנה להעברה בכפייה אם ייכשלו ערעוריהם נגד שלילת מעמד התושבות.²⁴

העברה בכפייה של תושבת אחרת של ג'בל אל-מוכבר, נדיה אבו ג'מאל - שבעלה הרג שישה ישראלים בפיגוע שביצע בנובמבר 2014 - ממחיש את השלכותיהם ההרסניות של אמצעים כאלה על פלסטינים. בקשתה של נדיה אבו ג'מאל לאיחוד משפחות בוטלה אחרי המתקפה, וביוני 2015 אישר בית המשפט העליון הישראלי את שלילת מעמד התושבות שלה. בית משפחה נהרס לשם ענישה באוקטובר 2015. אבו ג'מאל, שנאלצה לעזוב, מתגוררת כעת בכפר בגדה המערבית, מעברה השני של גדר ההפרדה, מנותקת מארבעת ילדיה הממשיכים להתגורר עם סביהם בג'בל אל-מוכבר.

נציבות זכויות האדם שוחחה שוב עם מנווה אל-קונבר לאחר שבמרס נאטם ביתו של בנה לשם ענישה. למרות הסיכון שתועבר בכפייה, עיקר דאגתה של אל-קונבר הייתה נתונה למשפחתה: "אני פוחדת שאנותק מילדי ומנכדי. בעלי לא ישן בלילות מרוב חששות ודאגה. הוא לא יודע מה יקרה לנו. אני חייבת להישאר נחושה וחזקה כדי לחזק אותו."

מאמר זה נמסר על ידי ארגון
המזון והחקלאות של האו"ם

עד לאמצע מרס 2017 הואט
מהלך המחלה הודות לאמצעי
הבקרה הזמניים שנקטו
השירותים הווטרינריים.

התפרצות מחלה בקרב בעלי חיים מסכנת מקורות מחיה מוחלשים ממילא ברצועת עזה

ב־26 בינואר 2017 דיווח משרד החקלאות הפלסטיני ברצועת עזה על ההתפרצות הרשמית הראשונה של מחלת הפה והטלפיים במשקי גידול בקר בצפון עזה ורפיח. ראיות אפידמיולוגיות מוקדמות מצביעות על האפשרות שאת מחלת הפה והטלפיים הביאו לעזה בעלי חיים שהוברחו ממצרים. עד 8 במרס 2017 כגעה מחלת הפה והטלפיים ב־105 משקים בעזה: יותר מ־3,000 ראשי בקר (שליש מכלל אוכלוסיית הבקר), בנוסף על כמעט 3,000 מעלי גירה קטנים יותר (בעיקר כבשים), מעט פחות מ־5% מכלל האוכלוסייה.

להתפתחות זו עלולות להיות השלכות נוספות על מחייתם של בני אדם המתפרנסים מענף גידול בעלי החיים⁵², המוחלש ממילא בשל עשר שנות מצור, מעשי איבה חוזרים ונשנים ובעקבותיהם הרס של נכסים יצרניים, והפילוג הפלסטיני מבית. בעלי עניין בענף זה דיווחו על אימוץ של אסטרטגיות התמודדות שליליות בחודש פברואר, בהן מכירת בעלי החיים, לעתים קרובות במחיר נמוך משווי השוק, בכדי להימנע מהאפשרות של הפסד מוחלט אם יידבקו בעלי החיים במחלת הפה והטלפיים.

אמצעי מניעה ומיתון הפגיעה

עם גילוי ההתפרצות פתח משרד החקלאות הפלסטיני במסע חירום לחיסון, שהגיע לכמעט 17 אלף בעלי חיים. התיאום בין השירות הווטרינרי הפלסטיני לישראלי הקל את הכנסתם של החיסונים החיוניים הדרושים ליישום אמצעי הדברת מחלות. משרד החקלאות ביקש סיוע לרכישת מנות חיסון ל־42 אלף בעלי חיים נוספים.

עד לאמצע מרס 2017 הואט מהלך המחלה הודות לאמצעי הבקרה הזמניים שנקטו השירותים הווטרינריים, לרבות מסע החיסונים; השעיית ייבוא בעלי חיים; סגירת שווקי בעלי החיים; חיזוק המעקב אחר בעלי חיים ואמצעי הבקרה למניעת מכירות לא רשמיות של בעלי חיים; ועצירה של תנועת בעלי חיים בין אזורים.

© צילום: ארמן הסמן והחקלאות של האו"ם

בנוסף על כך קיבלו מגדלי בעלי חיים מידע על צעדים מעשיים שהם יכולים לנקוט בכדי להגביל את התפשטותה של מחלת הפה והטלפיים, כגון הטלת הסגר, בידוד של בעלי חיים נגועים, והימנעות ממגע בין משקים נגועים וכאלה שאינם נגועים.

חשש בדבר יכולת מניעה מוגבלת

אף שבסופו של דבר הצליח המענה של משרד החקלאות להתפרצות לעצור את התפשטות המחלה, יעילותו נפגעה בשל ליקויים וחוסרים ביכולת המניעה של מחלות בעלי חיים בעזה, לרבות נהלי מעקב בלתי מספיקים ואי־מינותם של חיסונים. על פי הערכות, נכון לעכשיו קיימים ברצועת עזה כולה 20 וטרינרים, שרבים מהם עובדים בלא שכר. כ־60% מאנשי מקצוע אלה יגיעו בשלוש השנים הקרובות לגיל הפרישה. נתון זה מטריד במיוחד לאור העובדה שבעזה אין פקולטה אוניברסיטאית ללימודי וטרינריה, וכי בשל המצור סטודנטים הרוצים ללמוד וטרינריה אינם זכאים להיתרי יציאה לצורך לימודים בגדה המערבית, בישראל או במקומות אחרים. גם לו היו ההגבלות הקיימות מוסרות מייד, הרי שלאור משכם של לימודי הווטרינריה יידרשו יותר מחמש שנים עד שהבוגר הראשון של לימודי הווטרינריה יהיה זמין לעבודה.

מהי מחלת הפה והטלפיים

מחלת הפה והטלפיים היא מחלה נגיפית חוצת־גבולות הפוגעת בבקר ובמעלי גירה קטנים. רק לעתים נדירות היא קטלנית, אבל לעתים קרובות היא מתישה ומחלישה, פוגעת בכריון של בעלי החיים, מסכנת את פרנסת המגדלים וגורמת לסיכונים משמעותיים לענף גידול בעלי החיים ולכלכלה ככלל, עובדה שנודעות לה השלכות שליליות על ביטחון תזונתי ומסחר. מחלת הפה והטלפיים אינה מועברת לבני אדם, וכל התוצרים (חלב, בשר וכו') מבעלי חיים נגועים נותרים בטוחים למאכל. מחלת הפה והטלפיים מהווה סכנה גדולה ביותר במדינות המאופיינות בהכנסה נמוכה עד בינונית, שבהן היכולות לבקרת מחלות בקרב בעלי חיים פחות איתנות, ולעתים קרובות מחלות מתפשטות במהירות רבה יותר.²⁶

1. צורכי מימון אלה עלולים להשתנות, בכפוף לסביבה התפעולית בעזה ולתשומות מימון אחרות עבור בתים שנהרסו כליל.
2. מתחם התנחלות נוסף, הרחבה של ההתנחלות קריית ארבע, שוכן על הגבול של אזור H2, שגם בו תנועת פלסטינים מוגבלת, במיוחד בשבתות ובחגים היהודיים. בתוך H2 השתלטו מתנחלים על בתים פלסטיניים קטנים.
3. הנתונים מבוססים על סקר שערכה הוועדה לשיקום חברון בשנת 2015
Report of the UN Secretary-General, Human rights situation in the Occupied Palestinian Territory including East Jerusalem, A/HRC/34/38, para. 28, 16 March 2017
4. הוועדה לשיקום חברון.
5. תושבים שגילם כחות מ-16 לא נרשמו משום שאין להם תעודת זהות, אבל הם מורשים לעבור במחסומים.
6. מאז מאי 2016 הורשתה גישתם של בעלי תעודות זהות ישראליות ואזרחים זרים.
7. ב-13 במרס 2017 ניסו אנשי משרד האו"ם לתיאום עניינים הומיטריים לבקר ברחוב א־שוהאדא ובתל רומיידה. אנשי המשרד יצאו בדרך א־לאברהימי / מערת המכפלה, ועברו בשני מחסומים מאוישים עד שהחיילים הישראליים במחסום השלישי, מחסום תנובה, סירבו להתיר להם להיכנס, והכול בהליכה שנמשכה שתי דקות. החיילים אמרו לאנשי הסגל כי רחוב א־שוהאדא ותל רומיידה הוכרו שטח צבאי סגור לרגל חג הפורים, וכי רק [מתנחלים] ישראלים ואזרחים רשאים לעבור.
8. מאז 2012, אחרי שלוש שנות משא ומתן עם הרשויות הישראליות, הורשתה אגודת הסהר האדום הפלסטיני להפעיל תחנת־משנה של אמבולנסים בעיר העתיקה של חברון.
9. מטפים חולקו לאחר שב-31 ביולי 2015 הציתו מתנחלים את בית משפחת דוואכשה בדומא, ובשריפה נהרגו האם, האב ובנם התינוק.
10. במחסום גילברט אין שער מתכת מסתובב, ויש בו רק שער גלאי מתכות.
11. מחסומים יכולים להיסגר בכל זמן שהוא בלא התראה מוקדמת לתושבים המקומיים. כשיבוקרו בחברון ב-13 במרס, נגשו אנשי משרד האו"ם לתיאום עניינים הומיטריים שמונה פלסטינים במחסום הממוקם בין השוק הישן למסגד א־לאברהימי / מערת המכפלה. האנשים כבר המתינו כשעה ומחצה שהחיילים ירשו להם ללכת הביתה, ולא היה להם מושג מתי ייפתח המחסום.
12. ראו גילי כהן, "אלאור עזריה נידון ל-18 חודשי מאסר בפועל", 21 בפברואר 2017, הארץ, <http://www.haaretz.co.il/news/politics/LIVE-1.3874976>
13. לאחרונה הביע מזכ"ל האו"ם חשש בדבר נהגים כאלה, ואישר כי הם עלולים להוות ענישה קולקטיבית.
14. A/HRC/31/40 paras 29-33, 16 March 2017; A/ HRC/34/36 paras 31-33; A/71/364 paras 25-26, 16 March 2017.
15. בעלי תעודות זהות של ירושלים המזרחית הנישאים לבעלי תעודות זהות של הגדה המערבית או עזה צריכים להגיש למשרד הפנים הישראלי בקשה לאיחוד משפחות עבור בני/בנות הזוג, אם ברצונם לגור יחד בירושלים המזרחית. ב-2002 הקפיאה ישראל את הבקשות לאיחוד משפחות, וכעבור שנה כללה את ההקפאה בחוק האזרחות והכניסה לישראל (הוראת שעה). החוק תוקן בשנת 2005, כך שכעת היו נשים שגילן יותר מ-25 וגברים שגילם יותר מ-35 זכאים להיתרים צבאיים לאיחוד משפחות המתירים להם לחיות עם בני/בנות זוגם בירושלים המזרחית. תיקון נוסף, משנת 2007, מאפשר למקרים מסוימים מחוץ לקטגוריית הזכאים להיבדק על ידי ועדה שתשקול לקבלם להליך איחוד משפחות על סמך "צרכים הומיטריים מיוחדים המצדיקים סטייה מן הכלל הרגיל".
16. <http://www.yediot.co.il/articles/0,7340,L-4905316,00.html>
17. מכתב מתאריך 25.1.2017 מרשות האוכלוסין וההגירה.
18. <http://www.hamoked.org.il/Document.aspx?dID=Updates1840>
19. זאת בנוסף על 36 תקריות של הריסה והריסה על ידי הבעלים שבוצעו בנימוק של היעדר היתרי בנייה, גרמו לעקירתם של 44 בני אדם ופגעו באופנים אחרים ב-46 בני אדם נוספים במהלך אותה תקופה (2015 עד ינואר 2017).
20. בסיס הנתונים של משרד האו"ם לתיאום עניינים הומיטריים בנושא הגנה על אזרחים.
21. מיפוי ראשוני של בני אדם שנפגעו מכך, שביצע משרד האו"ם לתיאום עניינים הומיטריים בינואר 2017.
22. בג"ץ 7803/06. ארבעה פלסטינים מירושלים המזרחית הועברו בכפייה לגדה המערבית לאחר שמעמד התושבות שלהם נשלל בנימוק של היעדר נאמנות למדינת ישראל, בשל הקשר שלהם לכאורה לחמאס. ראו גם A/67/372, פסקה 39.

23. סעיף 14 לאמנה בינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות. זכויות נוספות עלולות להיות מופרות, תלוי בצורת הענישה. כך למשל הריסות לשם ענישה מובילות להפרות של הזכות לדיוור נאות, ושל איסורים על גירוש בכפייה (סעיף 11 של האמנה הבינלאומית בדבר זכויות כלכליות, חברתיות ותרבותיות. ראו גם סעיפים 6, 7, 9 ו-16, האמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות).
24. סעיף 47 לאמנת זינבה הרביעית. מתוקף המשפט ההומניטרי הבינלאומי, התושבים הפלסטינים של ירושלים המזרחית הם בני אדם מוגנים, למרות הסיפוח הלא חוקי של העיר על ידי ישראל.
25. נתונים של הלשכה הפלסטינית המרכזית לסטטיסטיקה משנת 2012/3 מציינים 15,893 עובדים חקלאיים (לרבות עובדים בשכר, בלא שכר ועובדים זמניים) במשקי בעלי חיים ובמשקים מעורבים. נתון זה אינו כולל את העובדים המעורבים בעיבוד המשי של התוצרת.
26. ארגון המזון והחקלאות של האו"ם והארגון העולמי לבריאות בעלי חיים, בשותפות עם הנציבות האירופית, פועלים מאז 2008 ליישומן של מסלול הבקרה הפרוגרסיבי לבקרת מחלת הפה והטלפיים. למידע נוסף ראו <http://www.fao.org/ag/againfo/commissions/eufmd/commissions/eufmd-home/en>